

ИСТОРИЈА ПРАВА

Доц. др Небојша Ранђеловић

ФЕУДАЛНЕ ДРЖАВЕ ЈУЖНИХ СЛОВЕНА

БОСНА

ПЕРИОДИ РАЗВИТКА ФЕУДАЛНЕ БОСНЕ

I.	Од насељавања до половине XII века;
II.	Од средине XII до средине XIII века;
III.	Од средине XIII века до 1322. године;
IV.	Од 1322. године до 1391. године;
V.	1391. године до 1463. године;

ДРЖАВНИ АПАРАТ ФЕУДАЛНЕ БОСНЕ

- Узрочнопоследичне везе са распадом родовскоплеменске заједнице;
- Посебност црквене организације;
- Посебан положај властеле;
- Сперцифичности положаја владара;

Државни апарат феудалне Босне

Битисање слободног сељачког поседа
Трговина робљем

Одлике државе:

- **Сталешка монархија са ограниченом влашћу владара**
- **Моћ крупне властеле**

Централни органи власти: **ВЛАДАР, САБОР**

Локална управа: **ВЛАСТЕЛА** на основу феудалних имунитета

Дворски апарат (поштена дворштина); звања:

- Дворски старешина, дворски

Управни апарат: **неразвијен**

- (кнез, маршал)
- Казнац (коморник, протоверстијар)
- Дијак (граматик, логотет)
- Тепчија, пехарник, ставилац

ВЛАДАР У ФЕУДАЛНОЈ БОСНИ

Титуле: **КНЕЗ, БАН, КРАЉ.**

Династија Котроманића, без строге примене принципа примогенитуре.

Економске основе владареве власти:

- „племените баштине“
- Рудно благо
- Царине
- Ковање новца
- Трговачке таксе (тзв. трговина)
- Стонски доходак
- Владарски дукат
- Српски или светодмитарски доходак

Нема стајаће војске

СТАНАК У ФЕУДАЛНОЈ БОСНИ

СТАНАК, СБОР, СВА БОСНА или само БОСНА

Састав:

- Сва властела
- Владар
- Чланови владареве породице? (различита гледишта)

Претпостављена надлежност:

- Избор и крунисање владара
- Даривање и одузимање баштина
- Отуђивање државне територије
- Спољна политика

Нема доказа о законодавном раду

ЦРКВА БОСАНСКА

Порекло – постоје различита гледишта

У ОСНОВИ ЈЕРЕТИЧКО УЧЕЊЕ

- Прави крстјани (људи праве вере апостолске) – вршили свештенички позив
- Мрсни људи

Стројници (свештенство):

- Гости (више свештенство)
- Старци (ниже свештенство)

На челу цркве ДЈЕД који врши управу са 12 СТРОЈНИКА

Право азила

ВЛАСТЕЛА У ФЕУДАЛНОЈ БОСНИ

ПОСТОЈИ САМО СВЕТОВНА ВЛАСТЕЛА

Као властеоски посед постоји само **БАШТИНА**

Нема условног даривања баштине („њему и његову последњему“)
Титулар баштине није појединац већ РОД (племенито, племенштина)

По економској и политичкој моћи:

- **ВЕЛМОЖЕ**
- **ВЛАСТЕЛА**
- **ВЛАСТЕЛИЧИЋИ**

Зборни називи: **БОЈАРИ** и **КНЕЗОВИ**

Титуле: **ВОЈВОДА**, **ВЕЛИКИ ВОЈВОДА** и **ХЕРЦЕГ**

ЛЕСТВИЦА ВАЗАЛИТЕТА

ЗАВИСНО И ГРАДСКО СТАНОВНИШТВО ФЕУДАЛНЕ БОСНЕ

Остаци родовског уређења

СЛОБОДНИ СЕЉАЧКИ ПОСЕД

“половници“ и “трерјаници“

Зависно становништво:

- **Зависни земљорадници, КМЕТОВИ или КМЕТИЋИ, збирни назив ЛЈУДИ**
- **ВЛАСИ**

РОБОВИ

У градовима:

- **Трговци**
- **Занатлије**
- **Рудари (углавном Дубровчани и Саси)**

ПРАВО И СУДСТВО ФЕУДАЛНЕ БОСНЕ

„стари обичаји“

Незнатан број владарских и властеоских ПОВЕЉА (сумњиве веродостојности)

СУДОВИ:

- Властелински колегији
- Мешовити погранични судови (станак)
- Конзули
- Суд туженика

Право азила

POVELJA BOSANSKOGA BANA KULINA
(29. VIII 1189)

+ њ иже ѿца и сна и стаго дѣла. ѣ бань: босньски кѣлань
 присезаю еѣ кнеже: крѣваш: и въсѣмь графамъ дѣровьчамъ
 правы: приѣтель: быти вамъ ѿ селѣ: и доѣка: и правъ гон
 дрѣжат(и) | съ вами: и правъ: вѣрѣ: доколе съмь живь: въ си
 дѣровьчани: крѣ хѣде: по моему владаню: трѣгѣюке: годѣ
 си кто: хѣде: крѣвати: го|дѣ си кто мине: правовъ вѣровъ:
 и правымъ сѣ|дѣцемъ: дрѣжати е вѣзъ въсакое злѣди: раз|вѣ
 що ми кто: да вѣево вѣловъ поклѣнь: и да имъ не вѣде: ѿ
 монхъ: чѣстѣнниковъ: силе: и доколѣ: ѡ | мне вѣдѣ: дати намъ:
 съвѣтъ: и помѣкъ: какоѣ: и се|вѣ: колнкоѣ моѣ: вѣзъ въ
 сега: зѣаога примы|сла: тако ми вѣже помаган: и снѣ сто ева
 ньгелие. | ѣ радѣ: дѣкѣ бань: писахъ снѣ: книгѣ: повелѣнь:
 бановъ: ѿ рождѣста: хѣа: тисѣка. и сѣто: и ѿсѣмьдѣсѣть: и
 дѣветь: лѣтъ: мѣсеца: двѣдѣсѣта: ѡ двѣдѣсѣти: и дѣкетѣ:
 днѣ: сѣвѣчение: гла|ке: ишвана: крѣститѣла: